

මිහින්තලේ දානශාලාව ඇසුරින් හඳුනාගත හැකි වටිනාකම්

ඩී.එම්.ඒ. සඳමාලි¹, ඩබ්.එම්.යූ. සුභාෂිණී², එම්.කේ.එස්. හේරත්³

ශ්‍රී ලාංකිකයන්ට බුදු දහම දායාද වීමත් සමඟ බෞද්ධ ආගමික සිද්ධස්ථානයන් මෙන්ම හික්ෂුන් වහන්සේලා ද අනුරාධපුර භූමියෙහි සුලභ දසුනක් විය. හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ දානමය අවශ්‍යතා සඳහා දානශාලා ඉදිවූයේ මෙකලය. මිහින්තලේ දානශාලාව ද අනුරාධපුර යුගයේ වැදගත් ස්ථානයක් ගනී. මේම දානශාලාවේ නටඹුන්, එහි ඇති අංගයන් පිහිටි වටපිටාව ආදියෙන් එහි ඇති වටිනාකම් කෙතරම් දුරට බෞද්ධ සමාජයට ඉවහල් වී ඇති දැයි යන්න පිළිබඳ අධ්‍යයනය කිරීම මින් අපේක්ෂා කෙරේ. මෙහි ඓතිහාසික වටිනාකම අධ්‍යයනයේ දී ක්‍රි:පූ 3-4 සියවස්වල ඇති වූ බෞද්ධ ප්‍රබෝධයන් සමඟ ආගමික අංශයට එක් වූ ගොඩනැගිල්ලක් ලෙස දානශාලාව පෙන්වාදිය හැකිය. මෙතුළින් වසර 2500කටත් එහා ගිය සංවිධිත දාන රටාවක් හා පිළිවෙත් තිබූ බව පැහැදිලිය. පිහිටි වටපිටාව ගත්කළ ස්ථූපය ඉහළ මළුවේත්, දානශාලාව මැද මළුවේත් ඉදිකර තිබුණි. හික්ෂුන්ට පහසුවෙන් වැඩම කළ හැකි වීම, දානපතීන්ට දන් ගෙනයාමේ පහසුව හේතුවෙන් මධ්‍යස්ථ භූමිය තුළ දානශාලාව ගොඩනංවා ඇත. මෙමගින් පරිසර කළමනාකරණය උපරිම ලෙස සිදුකර ඇත. ඇඹරුම්ගල, මැදමිදුල, අභිෂේක මණ්ඩපය, බත්ඔරුව, කැඳඔරුව, ගබඩාගෙය, ආදී අංගයන්ගෙන් දානශාලාව සමන්විත වේ. ඇඹරුම් ගල දාන අවශ්‍යතා සඳහා ධාන්‍ය, බෙහෙත් ආදිය සැකසීමටත්, බත් හා කැඳ ඔරු බත් ව්‍යංජන දැමීමටත්, මැද මිදුල සිව් දිගින් පැමිණෙන හික්ෂුන් වහන්සේලාගේ පාදවල කුණු දුහුවිලි සෝදා හැරීම සඳහා ජලය පිරවීමටත් භාවිත කළහ. ජල සැපයුමේ දී නළ පද්ධතිය සුවිශේෂී වේ. ඉහළ ඇති නාග පොකුණෙන් අවශ්‍යතා සඳහා ජලය ලබාගෙන ඇත. මෙහි කලාව හා අලංකාර ගුණය විමසීමේදී සියුම් කලාත්මක අංග ලෙසින් බත්ඔරුව, කැඳඔරුව, මැදමිදුල දැක්විය හැකිය. කැඳ ඔරුවෙහි පත්ලෙහි දාරකපා තිබේ. මැද මිදුල් ද සහිතව ඉදි කිරීම තුළින් එකළ වැසියාගේ කලාකාමීත්වය පිළිබිඹු වේ. ගල්, ගඩොල් ඉදිකිරීම් සඳහා භාවිත ද්‍රව්‍යය වේ. වර්තමානයේ දක්නට නොලැබෙන වහලය දැවෙන් නිර්මාණය කර තිබේ ඇත. මෙයින් හික්ෂුන්ගේ සංස්කෘතික වටිනාකම්, ක්‍රියා පිළිවෙත් මනාව පිළිබිඹු වේ. දානය ලබාගැනීම නිශ්චිත වෙලාවකට සිදු කිරීම, වැඩිමහල් පිළිවෙළ, වර්තමානයේත් දක්නට ලැබෙන පා දෝවනය ආදී ගුණාංග ද, සිව් දිගින් වැඩි හික්ෂුන් 2000 කට පමණ දානය සැපයීම, ජනතාවගේ, රාජ මහාමාත්‍යාදීන්ගේ දායකත්වය තුළින් එකළ ආර්ථිකයේ යහපත් බව පැහැදිලි වේ. තත් යුගයේ දී දානශාලාව නම් අංගය ආගමික, ආර්ථික, සමාජයීය, දේශපාලනික, වටිනාකම් හිමි කරගත් ආකාරය හික්ෂුන් හා ජනයා, රජු ඒකාබද්ධ වී ආගමික අංශය හරහා සමාජයට මුසු වූ ආකාරය මෙම නිර්මාණය තුළින් පැහැදිලි වේ.

ප්‍රමුඛ පද : මිහින්තලේ, දානශාලාව, බත්ඔරුව, කැඳඔරුව, ගබඩාගෙය

¹ මානවශාස්ත්‍ර අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය. anushikadissanyake96@gmail.com
² පාරිසරික කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය. umeshasubhashini1997@gmail.com
³ පුරාවිද්‍යා හා උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාලය. swarnamaliherath1997@gmail.com